

A TEORIJA IN PRAKSA TÁRSADALOMTUDOMÁNYI FOLYÓIRAT LEGUTÓBBI SZÁMÁNAK BEMUTATÁSA

A politika és szociológia kardelji víziója címmel Adolf Bibić, a ljubljanoi társadalomtudományi kar dékánja figyelemre méltó beszámolóban foglalkozik napjaink egyik legnagyobb forradalmi gondolkodójának, a munkás és parasztfelszabadítás, a szociális jogok és az egyenjogúság egyik legtekintélyesebb harcosának, a béke és a nemzetközi együttműködés egyik leghatározottabb pártolójának jelentőségével és érdemeivel. Edvard Kardelj nevét nemcsak a szlovén, hanem a jugoszláv, valamint a haladó emberiség történelme is feljegyezte. Mindezt kiváló analitikus és elméleti tudásának köszönheti, amellyel szocialista társadalmunk törvényszerűségeit és további haladásának lehetőségeit is felfedte.

Kardelj öngazgatási koncepciója nem az ember elvont fogalmára, hanem a munkásra és alkotóra épült. Az öngazgatás szerinte egy összetett társadalmi folyamat, amely a társadalmi és politikai élet minden területére kiterjed. Az öngazgatás az anyagi javak termelőjének, a munkásnak a szabadsága.

Kardelj igen korán, mégpedig történelmünk döntő pillanataiban a nemzeti kérdés lényegére tapintott. Ez népünk, hazánk, de a mai világ kulcskérdése, amely élete végéig foglalkoztatta. Az öngazgatási politikai rendszer fejlődésének irányvonalai című műve jelentős hozzájárulás a mai marxizmus elméletéhez. Ebben ugyanis bírálóan írta le a mai világ eszmei-politikai törekvéseit, kitért az öngazgatói viszonyok pluralizmusára, s kifejtette társadalmunk szocialista demokráciájának jelentőségét. Könyvében a humanizmus és az előrelátó gondolkodás, a forradalmi realista látásmód dominál.

Kardeljnak felmérhetetlen az elméleti hozzájárulása a politikai tudományok fejlődéséhez, illetve szocialista öngazgatásunk elméletének és gyakorlatának a kialakításához.

A nagy forradalmár és gondolkodó érdemeinek méltatásakor. A. Bibić

a következőt írja: „Ne aludjon ki marxista gondolatának a lángja, amely a szocializmusnak nálunk és a világon is új perspektívát nyitott.”

Zdravko Tomac A küldöttrendszer helyzete, problémái és perspektívái c. cikkében a küldöttrendszer hatásának és érvényesítésének tanulmányozását mutatja be Horvátországban, a Politikai Tudományok zágrábi Karának 1974—1976 között végzett kutatásai alapján. A kutatás a következőkből állt:

1. Egyöntetű kérdőív alapján — amely 167 kérdést tartalmaz —, egy reprezentatív mintán kidolgozták a küldöttségek általános jogi aktusainak elemzését.

2. Körkérdést végeztek 12 község küldöttei között.

3. Elemezték a községi szkupstinák döntéshozatalát.

4. Kikérték a dolgozók véleményét a küldöttrendszer értékeiről, hatékonyságáról és érvényesítéséről.

A szerző kiemeli, hogy a küldöttrendszer törvényszerűségeinek felfedése és meghatározása, valamint a dilemmák és nem világos momentumok felfedezése végett állandó kutatásokat kell végezni. A kutatási eredmények ugyanis lehetővé teszik, hogy megértsük a küldöttrendszer megvalósulását és hatását. A kutatás célja tulajdonképpen az volt, hogy választ adjon a következő kérdésre: Melyek a küldöttrendszer további elméleti kiépítésének és érvényesítésének soron levő teendői?

A szerző bemutatja a legérdekesebb adatokat, az érdekek egyenjogúságának problémáját, felteszi a kérdést: Vajon állandó küldöttek szerepeljenek-e vagy minden egyes probléma megoldására másokat kell választani? Kinek van döntő hatása a küldöttrendszerben? Vajon meddig terjed a községi végrehajtó tanács hatásköre? Az előbbieken alapján a szerző leszögezi, hogy a küldöttrendszer továbbfejlesztése érdekében a küldötteknek fokozottabb tevékenységet kell kifejteniük.

Petar Klinar Szlovénia társadalmi rétegeinek életstílusa című munkája rámutat arra, hogy az élet különböző értéke a társadalmi rétegek különböző életstílusán keresztül nyilvánul meg. Hazánkban a társadalmi rangot meghatározó okokat elsősorban a különböző munkaviszonyokban, a képzettségben, a munkaszervezésben kialakult szerepben és a munka-beosztás társadalmi értékelésében kell keresni. Ily módon a társadalmi rétegeket Szlovéniában a szerző csak egy kritérium alapján osztja fel: ez a munka kritériuma, a képzettségi szinttől és kvalifikációtól függően. A szerző a következő rétegek életstílusát boncolgatja: középső réteg (felső- és középiskola), alacsonyabb képesítésűek, magasan szakképzett munkások, szakképzetlen munkások és egyéni termelők. A tanulmányozás területe minden rétegnél a következő: lakásszükséglet kielégítése, tartós fogyasztási cikkekkel való ellátottság, szabad idő. A bemutatott adatok alapján a szerző az alábbi következtetést vonja le:

— az egyes rétegek között társadalmi egyenlőtlenségek figyelhetők meg, amelyek a szükségletek kielégítésének különböző lehetőségeiben mutatkoznak meg,

— a bemutatott életstílusokból kitűnik a különböző értékrend és ennek megváltozása,

— a szabad időben kifejtett tevékenység nagy mértékben függ a szabad idő autonómiájától,

— a különböző rétegek különböző életstílusának konstatálásával nem áll fenn az életstílusok szigorú elhatárolási lehetősége.

A szociális politikának, a szerző szerint, az élet- és munkafeltételek állandó javítását kell szorgalmaznia, valamint a meglévő különbségek áthidalását.

Az említett munkákon kívül a folyóirat egy igen érdekes interjút közöl: Az egyetem ma címmel. A Szocialista eszme a világban c. fejezetben Veljko Cvetičanin Eurokommunizmus és proletárdiktatúra című munkájába ad bepillantást, majd egy Enrico Berlinguerrel folytatott interjú következik, melyet 1978. aug. 28-án jegyeztek le, Számunkra Lenin nem dogma címmel.

A recenziók és ismertetők közül a legérdekesebb Vladó Benko (Ernest Petrić — A nemzeti kisebbségek nemzetközi joga) és Marko Keršovan (Todo Kurtović — Az egyház és hit a szocialista öngazgatású társadalomban) munkája.

Fordította *Molnár Veronika*